

KAUZA

Nekompetentní státní orgány a anonym dovedly starostku málem do vězení

ROZHOVOR

Nejen o pozorování bílých volavek se starostou Hamru na Jezeře Milanem Dvořákem

LEGISLATIVA

Resumé seriálu Majetkoprávní jednání obcí a měst v judikatuře soudů

Soutěž Komunální projekt roku 2019:

**Absolutní vítězství patří
Hrádku nad Nisou
a jeho starostovi Josefu Horinkovi**

TÉMA
Komunální technika,
čistota obce
a svoz odpadů

Co přináší vládní návrh nového zákona o výrobcích s ukončenou životností v oblasti elektroodpadu

Vláda České republiky finálně schválila návrhy nových odpadových zákonů a poslala je do Poslanecké sněmovny. Součástí balíčku odpadových zákonů je i zákon o výrobcích s ukončenou životností. Tento zákon řeší tzv. rozšířenou odpovědnost výrobce za jeho vysloužilé výrobky, například v oblasti elektroodpadu.

Řada elektrických a elektronických výrobků totiž obsahuje nebezpečné látky, které jsou škodlivé pro životní prostředí (například zářivky obsahují rtuť, lednice freony atd.). V jiných typech elektrozařízení se naopak nacházejí cenné suroviny (zlato v mobilech, železo ve sporácích apod.).

ROZŠÍŘENÁ ODPOVĚDNOST VÝROBCE

Institut rozšířené odpovědnosti výrobce tedy vznikl hlavně proto, aby se zabránilo úniku nebezpečných látek z těchto použitých zařízení do životního prostředí – a také proto, aby se zachovaly cenné suroviny, které by bylo jinak nutné těžit z přírody.

Dalším důležitým cílem rozšířené odpovědnosti je přimět a motivovat výrobce k produkci takových zařízení, která bude možné snadno a efektivně recyklovat (tzv. ekodesign). Rozšířená odpovědnost výrobce elektrozařízení je stanovena směrnicí Evropské unie o odpadních elektrických a elektronických zařízeních a platí pro všechny členské země EU včetně České republiky již od roku 2003.

Výrobci si mohou plnit svoji povinnost sběru a ekologické recyklace elektroodpadu sami, nebo si mohou založit specializovanou soukromou firmu (tzv. kolektivní systém), která sbírá elektroodpad za ně. Účast v kolektivním systému je pro výrobce

ILUSTRACNÍ FOTO: ARCHIV EKOLAMP

Výrobci, potažmo jejich kolektivní systémy, nemají nastavené žádné povinné cíle na separátní sběr a recyklaci těch skupin elektroodpadu, které jsou nebezpečným odpadem. Nové odpadové zákony konečně zavádějí i u nás povinné cíle na separátní sběr skupin nebezpečného elektroodpadu. Doháníme tak vyspělé evropské země, kde obdobná pravidla platí již delší dobu

dobrovolná. Sběr elektroodpadu, zejména těch skupin elektroodpadu, které jsou zároveň i nebezpečným odpadem, je nicméně v České republice dlouhodobě problematický.

NOVINKY, KTERÉ POMOHOU

Navrhované odpadové zákony by měly tento stav zlepšit. Níže se tedy podíváme, které novinky v oblasti sběru elektroodpadu by nová legislativa měla přinést.

■ **Zavedení povinných cílů sběru pro separátní sběr nebezpečného elektroodpadu.** Jedním z největších problémů v oblasti sběru elektroodpadu v České republice je dnes to, že výrobci nemají nastavené žádné povinné cíle sběru na separátní sběr těch skupin elektroodpadu, které jsou nebezpečným odpadem. Jak jsme naznačili výše, sbírají se především proto, aby neohrožily zdraví občanů a nepoškodily životní prostředí. Ostatní typy elektroodpadu nejsou nebezpečným odpadem (tj. malé a velké spotřebiče, IT technika apod.) a sbírají se především kvůli využití dobře recyklovatelných a zpeněžitelných materiálů (železo, měď, hliník, zlato atd.). Tyto materiály tedy není nutné znovu těžit a recyklace elektroodpadu proto napomáhá k ochraně životního prostředí.

Může to znít pro někoho velmi překvapivě, ale podle platné právní úpravy v České

ILUSTRACNÍ FOTO: ARCHIV EKOLAMP

Dosud musely kolektivní systémy zřídit nejméně jedno veřejné místo zpětného odběru v každé obci, městském obvodu nebo městské části s počtem více než 2000 obyvatel. To je celkem zhruba 850 sběrných míst za celou republiku. Nově je do zákona zavedeno pravidlo, že každý kolektivní systém musí vytvořit minimálně 1065 sběrných míst rovnoměrně rozložených po celém území ČR v návaznosti na počet obyvatel v jednotlivých krajích

ILUSTRACI FOT. ARCHIV EKOLAMP

Řada elektrických a elektronických výrobků totiž obsahuje nebezpečné látky, které jsou škodlivé pro životní prostředí (například zářivky obsahují rtuť, lednice freony atd.). V jiných typech elektrozařízení se naopak nacházejí cenné suroviny (zlatο v mobilech, železo ve sporácích apod.)

republice dnes výrobci, potažmo jejich kolektivní systémy, nemají nastavené žádné povinné cíle na separátní sběr a recyklaci těch skupin elektroodpadu, které jsou nebezpečným odpadem.

V rámci Evropské unie je to ovšem naprosto unikátní jev. Separátní sběr nebezpečného odpadu je totiž povinný podle výše uvedené směrnice EU. V drtivé většině jejích členských zemí je proto nastaven nějaký systém nebo nástroj, který má zaručit, že výrobci/kolektivní systémy budou sbírat především a přednostně nebezpečný elektroodpad. Nejčastěji jsou tímto nástrojem specifické cíle pro separátní sběr těch skupin elektroodpadu, které jsou nebezpečným odpadem.

Nové odpadové zákony konečně zavádějí i u nás povinné cíle na separátní sběr skupin nebezpečného elektroodpadu. Doháníme tak vyspělé evropské země, kde obdobná pravidla platí již delší dobu.

■ **Zavedení účinného nástroje proti zkreslování sběrové povinnosti elektroodpadu.** Množství (hmotnost) elektroodpadu, který bude muset ten či onen kolektivní systém sebrat a zrecyklovat, vychází procentuálně z toho, kolik jeho účastníci (výrobci) prodali nových elektrozařízení (v tunách). Pokud tedy kupříkladu výrobci registrovaní v nějakém kolektivním systému prodali 100 tun nových zářivek, jejich kolektivní systém musí následně splnit určitou minimální míru sběru, například 65 % (v praxi tedy sebrat a zrecyklovat minimálně 65 tun zářivek).

Samozřejmě, že se našli „koumáci“, které napadlo, že pokud by se nevykázalo 100 tun prodaných zářivek, ale třeba jen 10 tun, tak by nebylo nutné sebrat 65 tun ale jen 6,5 tuny. Odborně se toto počínání označuje jako „zkreslování budoucí sběrové povinnosti“. Laicky řečeno, jde o falšování, které je samozřejmě naprosto nelegální.

Je třeba podotknout, že to není žádná česká specialita, podobný problém se objevil i v řadě jiných evropských zemí. Nicméně prakticky všude v EU (například v Německu, Francii, Nizozemsku, Belgii, Španělsku, Portugalsku, Dánsku atd.) mají kolektivní systémy povinnost vykazovat u ministerstvu životního prostředí (nebo jiný odpovědný orgán) hmotnosti nových prodaných elektrozařízení detailně po jednotlivých producentech (tj. výrobcích/

dovozcích) a po jednotlivých skupinách elektrozařízení.

Tímto detailním vykazováním se totiž dá velmi efektivně předcházet pokusům o falšování množství prodaných elektrozařízení, z nichž se odvíjí nastavení výše cílů sběru. Rovněž to umožňuje velmi efektivní křížovou kontrolu. Česká republika byla doposud jednou z mála zemí EU, kde toto opatření nebylo prozatím zavedeno. Návrh zákona toto opatření proti falšování budoucí sběrové povinnosti zavádí konečně i u nás.

■ **Stejně příspěvky pro všechny výrobce – zákaz diskriminace malých výrobců.** Již podle aktuální právní úpravy by měli malí i velcí výrobci platit kolektivnímu systému stejné příspěvky za sběr a ekologickou recyklaci elektroodpadu. Myšleno samozřejmě stejné příspěvky za sběr a recyklaci jednoho spotřebiče nebo 1 kg elektroodpadu. Bohužel se tento princip nediskriminace malých výrobců některé kolektivní systémy snažily různými způsoby obcházet, například poskytováním nesmyslných objemových slev pro velké výrobce.

Nově to však již není možné, protože diskriminaci malých výrobců striktně zakazuje nová směrnice EU, která nařizuje rovnost velkých i malých výrobců v placení jednotkových příspěvků. Stejně jednotné příspěvky jsou konečně jasně nastaveny i v nové české odpadové legislativě. Takže všechny objemové slevy či jiné tzv. VIP slevy budou novou odpadovou legislativou jednoznačně zakázány.

■ **Povinnost viditelného příspěvku.** Nové odpadové zákony rovněž zavádějí povinnost tzv. viditelného příspěvku. Viditelný příspěvek znamená, že prodejce (elektroprodejna, e-shop atd.) musí na cenovce nového elektrozařízení jasně a viditelně uvádět vyšší příspěvku, který výrobce platí za sběr a recyklaci takového spotřebiče.

Toto nařízení má dva hlavní důvody. Za prvé se takto ihned pozná, zda je výrobce nějakým způsobem zapojen do sběru a recyklace elektrozařízení, za druhé je viditelný příspěvek důležitý také proto, aby bylo jasné, že příspěvky jsou pro všechny výrobce v rámci jednoho kolektivního systému stejné, a že tedy nedochází k cenové diskriminaci malých výrobců.

Toto nové opatření tedy přispívá k větší transparentnosti a snadnějšímu odhalování těch výrobců a kolektivních systémů, které by se pokoušely obcházet, nebo dokonce porušovat odpadové zákony.

■ **Zvýšení počtu minimálního počtu sběrných míst elektroodpadu.** Doposud musely kolektivní systémy zřídit nejméně jedno veřejné místo zpětného odběru v každé obci, městském obvodu nebo městské části s počtem více než 2000 obyvatel. To je celkem zhruba 850 sběrných míst za celou Českou republiku.

Toto pravidlo bylo zavedeno před několika lety a ve své době znamenalo určitý posun, protože dříve nebyla žádná povinnost zřídit minimální sběrnou síť na elektroodpad. Nicméně časem se ukázaly i jeho slabiny. Sběrná místa se koncentrují zejména ve větších městech (nad 2000 obyvatel), ve středních obcích mezi 2000

Nové odpadové zákony konečně zavádějí i u nás povinné cíle na separátní sběr skupin nebezpečného elektroodpadu. Doháníme tak vyspělé evropské země, kde obdobná pravidla platí již delší dobu.

až 3000 obyvateli je sběrných míst často až zbytečně moc (pět až šest, podle počtu kolektivních systémů), v malých obcích s méně než 2000 obyvateli pak sběrná místa naopak zcela chybějí.

Nově je tedy do zákona zavedeno pravidlo, že každý kolektivní systém musí vytvořit minimálně 1065 sběrných míst rovnoměrně rozložených po celém území České republiky v návaznosti na počet obyvatel v jednotlivých krajích. Nové odpadové zákony tedy přinášejí nejenom zvýšení minimálního počtu sběrných míst na elektroodpad z 850 na 1065, ale navíc ještě budou muset být tato sběrná místa lépe a pravidelně rozmístěna po celém území České republiky. Jde tedy o posun správným směrem.

■ **Odpovědnost výrobce nezaniká účastí v kolektivním systému.** Nositelem rozšířené odpovědnosti výrobce jsou výrobci, nikoliv kolektivní systémy. Účastí v kolektivním systému rozšířená odpovědnost výrobce nezaniká! Výrobce se tedy rozšířené odpovědnosti výrobců nemůže jednoduše zbavit tím, že se stane účastníkem kolektivního systému. Pokud kolektivní systém povinnosti řádně neplní, je za neplnění těchto povinností odpovědný jak výrobce, tak kolektivní systém. A to společně a nerozdílně.

Toto je velmi rozumné ustanovení, protože v opačném případě by to vedlo k tomu, že by výrobci rezignovali na opatření a vybírali by si ty nejlevnější kolektivní systémy, které by nízkých cen mohly dosahovat například tak, že by elektroodpad vůbec nesbírali nebo by ho místo ekologické recyklace mohly třeba sypat do řeky.

Tímto je zajištěno, že výrobce musí zvážit, do kterého kolektivního systému se přihlásí. Výrobci jsou tak motivováni postupovat obezřetně při volbě kolektivního systému a v průběhu účasti se zajímat o způsob jeho fungování.

ZÁVĚREM

Toto jsou ve stručnosti hlavní změny, které přináší nová odpadová legislativa v oblasti elektroodpadu. Novinky jsou to velmi pozitivní. Je vidět, že Ministerstvo životního prostředí připravilo skutečně nový a moderní zákon, který by měl v rámci sběru elektroodpadu konečně přiblížit Českou republiku k vyspělým západoevropským zemím. ■

Ing. PETR ČÍHAL,
obchodní ředitel
Kolektivní systém EKOLAMP